

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง

กรณีศึกษา: ชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง

The Impact of the Implementation of the Self-Reliant Community Plan:

A Case of Model Communities in Central Region, Thailand

ดร. เขมภักดิ์ เย็นเปี่ยม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

E-mail: khemapat_yen@dusit.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง โดยทำการศึกษาผลกระทบใน 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลางประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล จำนวนทั้งสิ้น 1,487 คน แบ่งเป็น ตำบลประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 378 คน ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 375 คน ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 359 คน และตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 375 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.9325 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับแกนนำที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 คน และผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลางทั้ง 4 ตำบล พบว่า ตำบลบางเจ้าฉ่าได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนอยู่ในระดับมากเพียงตำบลเดียว โดยอีกสามตำบลได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกตำบลได้รับผลกระทบด้านการเมือง

เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผลกระทบทางด้านสังคม และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ เป็นลำดับสุดท้าย

Abstract

The purpose of this research is to study the impact of the implementation of the self-reliant community plan on three aspects, namely economic, social and political, on four model communities in Central region, particularly Praduyuen Sub-district-Lansak District, Huapai Sub-district-Muang District, Bangchaocha Sub-district-Phothong District, and Ladbualuang Sub-district-Prayabunlue District, in Uthaithani, Singburi, Angthong, and Ayudthaya Province, respectively. Data was collected from 1,487 participants by an accidental selection method. To be specific, 378 people, 375 people, 359 people, and 375 people were selected from Praduyuen Sub-district (Uthaithani), Huapai Sub-district (Singburi), Bangchaocha Sub-district (Angthong) and Ladbualuang Sub-district (Ayudthaya), respectively. Quantitative data was collected by a five-point Likert scale questionnaire with high internal consistency (alpha level = 0.9325) and was analyzed by descriptive statistics (percentage, mean, and standard deviation). Qualitative data was collected by in-depth interviews with four self-reliant community plan initiators, four village headmen, four local administration executives and four career group leaders.

The research findings showed that, in general, the implementation of the self-reliant community plan highly affected the inhabitants in Bangchaocha Sub-district, while it moderately affected those in the other three Sub-districts. When the impacts on the three aspects were compared, the four Sub-districts were affected politically, socially and economically, ranked in order from the highest impact to the lowest one, respectively.

บทนำ

จากการที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาที่เป็นองค์รวมโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและมุ่งการพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขนั้น ทำให้รัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ หรือครอบครัวและชุมชน สามารถปรับตัวช่วยเหลือตัวเองและพึ่งตนเองได้ โดยใช้ศักยภาพของตนเองในการบริหารจัดการให้

มากที่สุด รวมทั้งให้แต่ละชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน โดยรัฐจะปรับบทบาทที่เกื้อหนุนให้ชุมชนดำเนินการได้ตามความประสงค์และความต้องการของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการทุกชุมชนในคราวเดียวกัน ซึ่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดจะต้องให้ความสำคัญกับความคิด และการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน/ชุมชน ที่ต้องผสมผสานเชื่อมโยงกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ไม่จำเป็นต้องทำทุกกิจกรรมเหมือนกันในทุกพื้นที่ หากชุมชนใดที่มีการรวมตัวเรียนรู้ร่วมคิดในลักษณะ “กระบวนการจัดทำแผนชุมชน” ก็จะได้รับ การสนับสนุนกิจกรรมตามที่ต้องการได้ ขณะเดียวกันชุมชนที่ยังไม่มีกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวหรือมีแต่ยังไม่เข้มแข็ง ก็จะดำเนินการเสริมสร้างกระบวนการให้เกิดขึ้นก่อนแล้วค่อยเสนอขอรับการสนับสนุนกิจกรรมต่อไป ทั้งนี้ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขจะมี “คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน/ชุมชน” ซึ่งได้รับการเลือกโดยกระบวนการประชาคม ทำหน้าที่ดำเนินโครงการและกิจกรรมระดับหมู่บ้าน โดยมีคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุขระดับอำเภอ ทำหน้าที่บูรณาการความร่วมมือและการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีการพัฒนาอื่นๆ ตลอดจนตรวจสอบ กลั่นกรอง และจัดลำดับความสำคัญโครงการที่เสนอมาจากหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อไปสู่การจัดทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ รวมทั้งประสานงานกับส่วนกลางและรายงานคณะกรรมการระดับชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และกรรมการจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการร่วม (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

ทั้งนี้โดยแท้จริงแล้ว ก่อนที่รัฐบาลจะสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองนั้น มีชุมชนหลายแห่งได้เริ่มจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองมาก่อนหน้านี้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านหนองกลางดง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมชนไม้เรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมชนน้ำเกียน จังหวัดน่าน เป็นต้น โดยตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2545 ภาวพัฒนาทั้งภาครัฐ เอกชน เครือข่ายองค์กรชุมชน จัดเวทีสรุปบทเรียนกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชน ผลสรุปของการประชุมทุกฝ่ายมีความเห็นพ้องกันว่า “แผนชุมชนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอย่างยั่งยืนและยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนฐานล่าง” โดยเห็นว่าองค์กรชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานจึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันของผู้นำที่มีความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องการทำแผนชุมชนเป็น “เครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค” โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ได้เห็นความสำคัญของแผนชุมชนที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา และต้องการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน โดยมี

การประสานภาคีพัฒนาที่เคยมีบทบาทจัดทำแผนชุมชนมาก่อน พอช. จึงสนับสนุนให้เครือข่ายแผนชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค ดำเนินการขยายผลการจัดทำแผนชุมชนทั่วประเทศโดยมีความรับผิดชอบโครงการและงบประมาณด้วย โดยในปัจจุบันการดำเนินงานจัดทำแผนชุมชนเริ่มดำเนินการไปแล้วทั่วทุกภาค (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ม.ป.ป.)

พื้นที่ภาคกลางเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และที่สำคัญยังเป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ซึ่งนับว่ามีความเจริญและมีความทันสมัยในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในเขตภาคกลางที่อาจซึมซับรับเอาความเจริญต่างๆ เข้ามาจนทำให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแปรเปลี่ยนไปเป็นลักษณะของชุมชนเมือง อีกทั้งยังต้องพึ่งพาสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคจากในเมืองจนละทิ้งวิถีชีวิตเกษตรกรรมแบบพอเพียงไป ซึ่งทำให้ความยากจนของคนในพื้นที่ยังมีเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางชุมชนที่มีการรวมตัวกันแก้ปัญหาชุมชนของตนเองด้วยวิธีการของตนเองบนพื้นฐานความสัมพันธ์ของชุมชนแบบดั้งเดิม คือ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และรับผลความสำเร็จร่วมกัน โดยไม่รอรับความช่วยเหลือจากภายนอกเพียงอย่างเดียว ประกอบไปด้วย ตำบลประจักษ์ จังหวัดอุทัยธานี ตำบลหัวไผ่ จังหวัดสิงห์บุรี ตำบลบางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง และตำบลพระยาบันลือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งชุมชนทั้งหมดดังกล่าวมีการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการแก้ปัญหาภายในชุมชนของตน โดยมีแกนนำในการจัดทำแผนดังกล่าว และขณะนี้กำลังขยายผลไปสู่เครือข่ายในภาคเดียวกัน จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองว่า ทำให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยในชุมชนเหล่านั้นมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร โดยจะศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้นอกจากจะเป็นการพิสูจน์ตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแผนชุมชนพึ่งตนเองแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการนำไปแก้ไขปรับปรุงแผนชุมชนของตน ตลอดจนการดำเนินงานตามแผนดังกล่าวต่อไป

คำสำคัญ: ผลกระทบการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง (Impact of Self-Reliant Community Plan Implementation), ชุมชนต้นแบบ (Original Model)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยชุมชนต้นแบบของภาคดังกล่าว ประกอบด้วย 1) ตำบล ประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี 2) ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง

จังหวัด สิงห์บุรี 3) ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และ 4) ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษา: ชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยกรอบการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากตัวชี้วัด 6x2 ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน, ม.ป.ป.) และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการพึ่งพาตนเอง แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม แนวคิดประชาสังคม แนวคิดทุนทางสังคม แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดของการศึกษาผลกระทบทั้ง 3 ด้าน

สำหรับการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากประชาชน เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการดำเนินการตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับแผนชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อศึกษาทั้งที่มาและกระบวนการการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ตลอดจนผลกระทบของการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายผลและสรุปผลการศึกษา ซึ่งระยะเวลาในการลงพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ เริ่มเก็บข้อมูลจริงตั้งแต่เดือนมีนาคม 2551 – พฤศจิกายน 2551 และมีขั้นตอนการวิจัยโดยละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แถบภาคกลางที่มีการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองและเป็นชุมชนต้นแบบ มีทั้งหมด 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีประชากรจำนวน 6,472 คน ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี มีประชากรจำนวน 5,130 คน ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง มีจำนวนประชากร 3,505 คน และตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนประชากร 5,876 คน

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ใช้ตารางสำเร็จรูปของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2545, หน้า 135) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) ตำบลประจักษ์ จำนวน 378 คน

2) ตำบลหัวไผ่ จำนวน 375 คน 3) ตำบลบางเจ้าฉ่า จำนวน 359 คน และ 4) ตำบลพระยาบันลือ จำนวน 375 คน

3. การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เนื่องจากประชาชนที่อยู่ในแต่ละพื้นที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายซึ่งยากต่อการเก็บข้อมูล โดยการสุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยจะทำการสุ่มจากประชาชนในแต่ละหมู่จากทั้ง 4 ตำบล จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยก่อนเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชน 1 ตำบล ที่มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยถือเกณฑ์การทดสอบที่ค่าของ Alpha มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 (มีค่า ≥ 0.7) ซึ่งจากการทดสอบแบบสอบถาม พบว่า มีค่า Alpha เท่ากับ 0.9325 และเมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

นอกจากผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ (Quantitative) แล้ว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนชุมชนทั้งตนเองรวมทั้งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนทั้งตนเอง ประกอบไปด้วย แกนนำในการจัดทำแผนชุมชนทั้งตนเอง จำนวน 4 คน (ตำบลละ 1 คน) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน (ตำบลละ 1 คน) ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 คน (ตำบลละ 1 คน) ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 คน (ตำบลละ 1 คน) จำนวนทั้งสิ้น 16 คน ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เพียง 1 ครั้ง กับผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละตำบล โดยการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยจะเป็นผู้กำหนดประเด็นแนวทาง และข้อคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดอย่างครบถ้วนและทำการบันทึกข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับเพื่อดำเนินการบันทึกคำตอบในแบบสอบถาม เพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Means: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำมาสู่ การสรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบลบางเจ้าฉ่า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบล บางเจ้าฉ่า พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .52 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยผลกระทบระดับมากเป็น ลำดับแรก คือ ผลกระทบด้านการเมือง รองลงมา คือ ผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบที่อยู่ใน ระดับปานกลาง คือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เป็นลำดับสุดท้าย

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบลหัวไผ่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบล หัวไผ่ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .48 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก คือ ด้านการเมือง รองลงมามีผลกระทบที่อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบด้าน เศรษฐกิจ เป็นลำดับสุดท้าย

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบลประดู่ยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบล ประดู่ยืน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .49 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยผลกระทบ ระดับมาก เป็นลำดับแรก คือ ผลกระทบด้านการเมือง รองลงมา คือ ผลกระทบด้านสังคม และ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจซึ่งมีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบลพระยาบันลือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของ ตำบลพระยาบันลือ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ.56 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยผลกระทบระดับปานกลาง ลำดับแรก คือ ผลกระทบด้านการเมือง รองลงมาคือ ผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เป็นลำดับสุดท้าย

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง พบว่า ตำบลบางเจ้าฉ่าได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเพียงตำบลเดียว โดยอีก 3 ตำบลได้แก่ ตำบลประจักษ์ ตำบลหัวไผ่ และตำบลพระยาบันลือ ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนอยู่โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากตำบลบางเจ้าฉ่ามีผู้นำชุมชนและแกนนำที่เข้มแข็ง สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกชุมชน จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสวัสดิการชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ สามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ได้เป็นผลสำเร็จ และยังสามารถดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนชุมชนพึ่งตนเองของตำบลบางเจ้าฉ่าเห็นว่าแผนชุมชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่การรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนได้จริง โดยเฉพาะผลกระทบทางการเมือง ที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนร่วมกัน ขณะที่ 3 ตำบลได้แก่ ตำบลประจักษ์ ตำบลหัวไผ่ และตำบลพระยาบันลือ ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนอยู่โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนชุมชนพึ่งตนเอง เห็นว่าแม้ว่าจะมีการเกิดขึ้นของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสวัสดิการชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ แต่การดำเนินการต่างๆ ของกลุ่มยังขาดความต่อเนื่อง เพราะขาดการสนับสนุนทั้งงบประมาณ ความรู้และเทคนิคที่จำเป็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ประกอบกับกระแสบริโภคนิยม ทำให้ประชาชนยังยึดติดกับการบริโภคสินค้าภายนอกชุมชนอยู่ ทำให้การดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก แต่ผลกระทบทางด้านสังคมและการเมืองนับว่ามีผลกระทบที่ดีขึ้น เพราะแผนชุมชนพึ่งตนเองทำให้ชาวบ้านหันมาให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ เกื้อกูล และคิดพึ่งพาตนเองมากขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของพรวิไล เลิศวิชา (2532) ที่กล่าวว่า กลุ่มหรือองค์กรชุมชนจะประสบความสำเร็จได้มาจากปัจจัยทางด้านผู้นำและคณะกรรมการที่เข้มแข็ง สมาชิกกลุ่มที่ต้องมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าไปแนะนำการดำเนินงานของกลุ่ม

บ่อยครั้ง รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ จะเป็นประโยชน์สำคัญอย่างยิ่งต่อกิจกรรมการพัฒนาของสมาชิก นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแผนชุมชนที่ตนเองยังต้องยึดหลักการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อ้างถึงใน สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543, หน้า 288-289) จึงจะสามารถดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งต้องยึดหลักการที่ตนเอง 5 ประการ ได้แก่

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ คือ ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

3. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้นั้นในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งที่ดี คือ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)

4. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลอง ทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

5. พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีชีวิต ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกตำบลได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชน ลำดับแรก คือ ผลกระทบด้านการเมือง รองลงมาคือ ผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบลำดับสุดท้าย คือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลกระทบด้านการเมืองเป็นผลกระทบลำดับแรก เนื่องจากแผนชุมชนทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดความต้องการในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชนร่วมกันมากขึ้น เวทีประชาคมทำให้มีการนำเสนอความคิดในการแก้ปัญหาาร่วมกัน และแผนชุมชนยังช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนชุมชนที่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมศักดิ์ สมานไทย (2546) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การร่วมแก้ไขปัญหา การร่วมดำเนินกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมกันวางแผน ร่วมประชุม ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ในลักษณะของการเสียสละ

แรงงาน บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานโดยเกิดจากความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อกระทำการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

รองลงมาผลกระทบด้านสังคม โดยการจัดทำแผนชุมชนทำให้คนในชุมชนเกิดการรวมตัวกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลมากขึ้น ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคีมากขึ้น มีความรักและห่วงหาพันประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดความรัก ความห่วงหาพัน และมีจิตสำนึกร่วมในการบำรุงทรัพย์สินธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรูฒิ โรมรัตน์พันธุ์ และคณะ (2546) ที่กล่าวว่า ทูทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานความไว้วางใจกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ต่างตอบแทนกัน มีความสามัคคี และเป็นความสัมพันธ์ที่จะต้องสอดคล้องกับหลักศีลธรรมและความดีงามของสังคมมารองรับด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ทูทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดทุนสาธารณะหรือทุนทางสังคม เพราะหากความสัมพันธ์ของคนเป็นไปด้วยดี คนก็จะสามารถนำความสัมพันธ์ระหว่างกันปรับเปลี่ยนเอาทุนต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้ อาทิ เปลี่ยนเอาทุนเงินทุนของแต่ละคนมาเป็นทุนของกลุ่มออมทรัพย์ที่สามารถให้สมาชิกที่เดือดร้อนยืมได้ เปลี่ยนเอาป้าธรรมชาตินมาเป็นป่าชุมชนที่สมาชิกทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์พร้อมกันกับการดูแลรักษาได้ มีการเปลี่ยนแปลงเอาแรงงานของแต่ละคนมาเป็นการเอาแรงช่วยเหลือกันได้ เปลี่ยนเอาความรู้ความสามารถในตัวมนุษย์แต่ละคนมาเป็นคณะกรรมการชุมชนช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนได้

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจเป็นผลกระทบลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เพราะแม้ว่าชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลางจะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์และสวัสดิการสังคม เพื่อการพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือคนในชุมชนอย่างชัดเจน แต่รายได้ของครัวเรือนไม่ได้เพิ่มขึ้น รายจ่ายของครัวเรือนก็ไม่ได้ลดลง สาเหตุเพราะชาวบ้านยังคงใช้จ่ายสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ฟุ่มเฟือยจากภายนอกชุมชน ซึ่งพฤติกรรมบริโภคของคนในชุมชนดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2541) ได้ทรงมีพระราชดำรัสไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง (Self – Sufficiency) คือ การพึ่งพาตนเอง กล่าวคือ การผลิตอะไรที่มีพอที่จะใช้ได้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งคำว่า พอ หมายถึง เพียงพอ โดยทำอะไรต้องพอเพียง พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข ฉะนั้น ความพอเพียงในที่นี้จึงแปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล นอกจากนี้ความสามารถในการผลิตสินค้าและการบริการของกลุ่มอาชีพต่างๆ ยังไม่สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าและการบริการให้เป็นที่น่าสนใจได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อบริโภคและการจำหน่ายสินค้าและการบริการจากทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการสนับสนุนในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การให้คำแนะนำและการส่งเสริมความรู้ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อผลิตและ

การจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากคนภายในชุมชนและจากคนภายนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้นก็เป็นได้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของจิตยา สุวรรณชฎ (2542) ที่กล่าวถึง แนวคิดพหุภาคีในการสนับสนุนกระบวนการและแผนงาน โครงการขององค์กรชุมชนที่ให้ภาครัฐต้องปรับบทบาทเป็นฝ่ายกระตุ้นและฝ่ายอำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มความเข้มแข็งแก่ชุมชนท้องถิ่น ภายใต้วามร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากทั้งภาคเอกชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจ นักวิชาการ นักพัฒนา สื่อมวลชน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในลักษณะพหุภาคี โดยเฉพาะในระดับตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ระดมทรัพยากรและสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพึ่งตนเองและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากภาพรวมที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษา: ชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษา: ชุมชนต้นแบบในแถบภาคกลาง

1.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองของชาวบ้านทั่วประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับกระทรวง สถาบัน องค์กร หน่วยงานระดับส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่แบบบูรณาการ โดยเข้าไปสนับสนุนชาวบ้านในการขับเคลื่อนแผนชุมชนอย่างจริงจัง ทั้งงบประมาณ การให้ความรู้ และการร่วมกันในการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้การจัดทำแผนชุมชนและการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนของชาวบ้านประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 กระบวนการจัดทำแผนชุมชนควรปล่อยให้ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ตั้งแต่การริเริ่ม การเก็บข้อมูลชุมชนและครัวเรือน การคิดวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ กิจกรรมที่จะดำเนินการ การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล โดยภาครัฐเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนเท่านั้น

1.3 ชุมชนใดที่มีการจัดแผนชุมชนพึ่งตนเองอย่างชัดเจน และมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มในชุมชนมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.4 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า การจัดทำแผนชุมชนและการดำเนินงานตามแผนชุมชนจะสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้นำหรือแกนนำของชุมชน ดังนั้นภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างผู้นำให้เกิดขึ้นในชุมชนให้มากขึ้น

1.5 ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำแผนชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ของท้องถิ่นและชุมชนต่างๆ ผ่านเวทีชาวบ้านหรือเวทีสาธารณะอื่นๆ เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายและการพัฒนาชุมชน โดยการขับเคลื่อนตามแผนชุมชนพึ่งตนเองให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง

2.2 ควรศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง ชุมชนต้นแบบในภาคอื่นๆ

2.3 ควรศึกษากระบวนการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเปรียบเทียบกับกระบวนการจัดทำแผนชุมชนระหว่างแนวทางของหน่วยงานภาครัฐกับชาวบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์ผลงานการวิจัยให้แก่ทางมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่องค์ความรู้ของงานวิจัยเรื่องนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ องค์กรบริหารส่วนตำบลประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี องค์กรบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี องค์กรบริหารส่วนตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กำนันสุรินทร์ นิลเลิศ แกนนำเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน 4 ภาค และแกนนำจัดทำแผนชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า องค์กรบริหารส่วนตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายพงษ์เทพ รุ่งเรือง พัฒนาการอำเภอลาดบัวหลวง และนักพัฒนาการอำเภอลาดบัวหลวงทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะให้เห็นช่องทางการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเข้าไปสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ แกนนำการจัดทำแผนชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มอาชีพ และชาวบ้านทั้ง 4 ตำบล ที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย จนทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจและมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระแสพระราชดำรัสในหลวง. (5 ธันวาคม 2548). **เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา**. มติชน, หน้า 2.

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (1 กันยายน 2550). **แนวทางบูรณาการแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน**. แหล่งที่มา URL: http://www.poverty.nesdb.go.th/Community/Epaper/comm_direction.pdf.
- จิตยา สุวรรณชฎ. (2542). **ชุมชนเข้มแข็ง ทูตทางสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน.
- พรวิไล เลิศวิชา. (2532). **ศิรัวงจากไพร่หนีนายถึงธนาคารแห่งขุนเขา**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาชนบทมูลนิธิหมู่บ้าน.
- พัฒนาองค์กรชุมชน, สถาบัน. (1 กันยายน 2550). **แผนชีวิตชุมชนพึ่งตนเอง**. แหล่งที่มา URL: <http://www.codi.or.th/planchoomchon/index.aspx>.
- วรวิมล โรมรัตน์พันธ์ และคณะ. (2546). **โครงการศึกษาทุนทางสังคมในฐานะปัจจัยการผลิตของเศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมศักดิ์ สมานไทย. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการป่าชุมชน ตำบลแม่ดาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน, สำนัก. (1 พฤศจิกายน 2551). **ตัวชี้วัด 6x2**. แหล่งที่มา URL: http://cddweb.cdd.go.th/economic/project/framework/kpi6_2.html.
- สุเมธ สันติเวชกุล. (2543). **การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: วารสารข้าราชการ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). **สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.